

Małgorzata Fryza

Konkurs na wydarzenie muzealne roku

Studia Lednickie 13, 217-220

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Konkurs na wydarzenie muzealne roku

Od ponad trzydziestu lat organizowane są w Polsce konkursy promujące działalność muzealników. Najstarszy konkurs — „Sybilla”, prowadzony od 1980 roku z inicjatywy i przy współudziale Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, skierowany jest do muzeów w całej Polsce. Młodsze konkursy, jak „Izabella” (organizowana od 2002 roku) czy „Wierzbą” (od 2006 roku), mają zasięg regionalny. Zarówno ogólnopolski konkurs „Sybilla”, jak i wielkopolski „Izabella” za patronki przedsięwzięcia obrały działalność dwóch kolekcjonerek sztuki — odpowiednio: Izabeli z Flemingów Czartoryskiej i jej wnuczki, Izabeli z Czartoryskich Działyńskiej. Symbolami obu nagród są statuetki wręczane zwycięzcom, w obu przypadkach są to przedstawienia kobiet; statuetka „Izabelli” jednoznacznie przedstawia wysmukłą kobietą sylwetkę, statuetka „Sybilli” natomiast, kształtem przypominająca klepsydrę, nosi w sobie postać kobiety, ale też w myśl koncepcji projektantów imituje zwój liści palmowych, na których antyczna wieszczka zapisywała swoje proroctwa. Zasady organizowania tych konkursów podlegały różnym przeobrażeniom, jednak niezmiennie ... *wyróżnienie w konkursie* — jak podkreślono w Katalogu Sybilla 2013 — *traktowane jest jako jedna z najwyższych form uznania osiągnięć w polskim muzealnictwie* (w przypadku „Sybilli” na poziomie ogólnopolskim, jak już wspomniano, w przypadku „Izabelli” — na poziomie regionalnym, wielkopolskim). W obydwu konkursach od lat biorą udział pracownicy Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

W pierwszej połowie 2014 roku po raz kolejny ogłoszono wyniki konkursów oceniających działalność muzeów w 2013 roku. 12 maja odbyło się uroczyste wręczenie nagród uczestnikom regionalnego, wielkopolskiego konkursu na wydarzenie muzealne roku „Izabella”, a 14 maja odebrali nagrody uczestnicy ogólnopolskiego konkursu „Sybilla”.

Regionalny konkurs o nagrodę „Izabella”, organizowany przez Fundację Muzeów Wielkopolskich pod stałym patronatem Marszałka Województwa Wielkopolskiego adresowany jest do wszystkich muzeów działających w regionie. Zgodnie z regulaminem projekty zgłaszane do konkursu oceniane są w czterech kategoriach; wiodącą kategorią jest działalność wystawiennicza, kolejne to: działalność

edukacyjna, promocja marketingowa; działalność naukowa, konserwatorska i dokumentacja zbiorów oraz działalność wydawnicza. W każdej kategorii w zależności od poziomu przedstawianych projektów przyznawane są nagrody, od jednej do trzech, i wyróżnienia. Uroczystość wręczenia nagród każdego roku odbywa się w innym miejscu, tegoroczną zorganizowało Muzeum Miasta Turku im. Józefa Mehoffera. Do konkursu o nagrodę na wydarzenie muzealne roku 2013 z Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy zgłoszono cztery projekty.

W kategorii *Działalność wystawiennicza* o nagrodę ubiegała się wystawa czasowa zorganizowana w Rezerwacie Archeologicznym Grodzie Wczesnopiastowskim w Gieczu, oddziale Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, z okazji jego 50-lecia, a nosząca tytuł „Wspomnienia cenniejsze niż klejnoty”. Wystawa oraz towarzyszący jej folder prezentowały historię Rezerwatu widzianą przez pryzmat zdjęć oraz wspomnień uczestników i świadków rozmaitych wydarzeń, dla których scenarię przez ostatnie 50 lat było Grodziszczko. Na osi czasu przedstawione zostały najważniejsze epizody z półwiecznej historii Rezerwatu. Dzięki zastosowaniu układu chronologicznego wyraźnie zaznaczyły się czasowe zmiany priorytetów działań podejmowanych przez pracowników Rezerwatu. Narracja przeplatała się ze zdjęciami oraz relacjami uczestników i świadków wydarzeń, a uzupełniały ją nagrania wspomnień płynące z głośników rozmieszczonych na sali wystawowej. Prezentowany był też fragment filmu dokumentalnego z 1963 roku zarejestrowanego w dniu otwarcia Rezerwatu przez ekipę Polskiej Kroniki Filmowej, a także wycinki z gazet i fragmenty wpisów z Ksiąg Pamiątkowych gromadzonych w Rezerwacie od lat 60. XX w.

W kategorii *Działalność edukacyjna, promocja marketingowa* zgłoszono program edukacyjny „Poznać przeszłość — Zrozumieć teraźniejszość — Kreować przyszłość”. Program ten opracowany przez Dział Edukacji Muzealnej i realizowany od sezonu w 2013 roku adresowany jest do dzieci i młodzieży znajdujących się na różnych poziomach nauczania. Zakres tematyczny programu obejmuje zagadnienia dotyczące historii regionalnej, zjawisk kulturowych i zachowań społecznych, a miejscem realizacji są przestrzenie ekspozycyjne w oddziałach muzeum: na Ostrowie Lednickim, w Rezerwach Archeologicznych w Gieczu i w Grzybowie oraz w Wielkopolskim Parku Etnograficznym. Autorzy programu szczególną uwagę poświęcili lekcjom problemowym, w których zagadnienia z przeszłości omawiane są w kontekście współczesnych zjawisk i zachowań. Wszystkie działania realizowane w ramach projektu stanowią uzupełnienie szkolnego programu dydaktycznego.

Kolejne zgłoszenie dotyczyło *Działalności naukowej, konserwatorskiej i dokumentacji zbiorów*. W tej kategorii poddano ocenie konkursowej program badawczy dotyczący opracowania średniowiecznych artefaktów pochodzących z Ostrowa Lednickiego. Program o nazwie „FONTES. Wieloaspektowe, interdyscyplinarne badania dziedzictwa pierwszych Piastów” odnosił się do dwóch projektów zrealizowanych w latach 2012–2013. Pierwszy projekt polegał na opracowaniu zbioru numizmatów i złotej biżuterii odkrytych w grodzie lednickim i w jego sąsiedztwie. Opracowanie otrzymało formę katalogu ze szczegółowymi opisami monet (m.in. kwartników

śląskich, monet bizantyńskich, arabskich) oraz analizami metaloznawczymi. Drugi projekt dotyczył opracowania kolekcji toporów średniowiecznych i polegał na wieloaspektowych badaniach typologicznych i specjalistycznych. Przeprowadzono szczegółowe analizy metaloznawcze, radiograficzne, badania materiałowe skóry oraz dendrologiczne toporzysk. Badania te pozwoliły na nowy podział typologiczny broni oraz jej datowanie. Obydwa projekty zakończono dwujęzycznymi publikacjami oraz ich wersjami elektronicznymi udostępnionymi w plikach PDF: pierwszy — katalogiem *Monety i biżuteria z Ostrowa Lednickiego i Giecza*, drugi — opracowaniem *Topory średniowieczne z Ostrowa Lednickiego i Giecza*.

Czwarta kategoria, do której przygotowano zgłoszenie to *Wydawnictwa*. W 2013 roku muzeum wydało publikację *Zaprowadzenie chrześcijaństwa w Polsce. Krótkie studium obrazu Jana Matejki „Zaprowadzenie chrześcijaństwa RP 965”* autorstwa B. Ciciory i A.M. Wyrwy. W opracowaniu tym obok analizy symboliki obrazu dużo uwagi poświęcono kwestiom ideologicznym i formalnym związanym z powstaniem dzieła malarskiego a przede wszystkim omówieniu miejsca zaprezentowanego zdarzenia. Informacje dotyczące miejsca domniemanego chrztu, charakterystykę naukową i artystyczną epoki, w której tworzył Matejko, uzupełniają reprodukcje prac innych artystów poruszających temat zaprowadzenia chrześcijaństwa w Polsce. Monografię przygotowano, aby uczcić rocznice urodzin i śmierci J. Matejki, a jednocześnie nawiązać do inauguracji obchodów 1050. rocznicy chrztu Polski w archidiecezji gnieźnieńskiej. Wprowadzenie publikacji do sprzedaży poprzedziła szeroka akcja promocyjna.

Trzy spośród zgłoszonych projektów zostały uhonorowane nagrodami. Pierwszą nagrodę otrzymała wystawa „Wspomnienia cenniejsze niż klejnoty” i jej autorzy: Magda Miciak — za scenariusz wystawy i Wojciech Kujawa — za oprawę plastyczną, oraz program badawczy „FONTES. Wieloaspektowe, interdyscyplinarne badania dziedzictwa pierwszych Piastów” zrealizowany przez Arkadiusza Tabakę i Pawła Sankiewicza. Trzecią nagrodę przyznano programowi edukacyjnemu „Poznać przeszłość — Zrozumieć teraźniejszość — Kreować przyszłość” opracowanemu i zrealizowanemu przez zespół: Mariola Olejniczak, Judyta Pasternak, Jakub Kamiński.

Nowością w tegorocznej edycji konkursu o nagrodę „Izabella” było przyznanie nagród poza przyjętymi kategoriami. Były nimi nagroda Grand Prix za całokształt działalności dla Muzeum Archeologicznego w Poznaniu i Nagroda Specjalna za osiągnięcia w kierowaniu Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie dla Stanisława Pasiciela.

Do ogólnopolskiego konkursu na wydarzenie muzealne roku „Sybilla” również zgłoszono cztery projekty. „Sybilla” organizowana od 2011 roku przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, agendę Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, to konkurs przeznaczony dla muzeów z całej Polski niezależnie od ich statusu organizacyjnego i profilu działania. Tegoroczna edycja konkursu odbywała się według nowego regulaminu, który opracowano z myślą o nowych formach działalności muzeów. W nowym regulaminie m.in. powiększono

do jedenastu liczbę kategorii, w których oceniano projekty, a do czterech liczbę projektów zgłaszanych przez jedną instytucję. W każdej kategorii przyznawano jedną nagrodę i dwa wyróżnienia. Do oceny konkursowej zgłoszono w tym roku ok. 250 projektów. Uroczystość wręczenia nagród i wyróżnień, podobnie jak w konkursie regionalnym, każdego roku odbywa się w innym miejscu, w tym roku laureatów „Sybilli” gościło Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. Z Muzeum na Lednicy zgłoszono cztery projekty, w trzech przypadkach powtórzono zgłoszenia wysłane do regionalnego konkursu „Izabella”.

O nagrodę „Sybilli” w kategorii *Projekty naukowo-badawcze* ubiegał się program badawczy „FONTES. Wieloaspektowe, interdyscyplinarne badania dziedzictwa pierwszych Piastów”, w kategorii *Edukacja*: program „Poznać przeszłość — zrozumieć teraźniejszość — kreować przyszłość”, a w kategorii *Publikacje*: monografia „Zaprowadzenie chrześcijaństwa w Polsce”. Ponadto przygotowano zgłoszenie w kategorii *Wystawy etnograficzne*, w którym przedstawiono wystawę stałą zrealizowaną w Wielkopolskim Parku Etnograficznym, a noszącą tytuł „Z wiejskiego domu na uniwersytet”. Wystawa zorganizowana w domu wzniesionym in situ w latach 80. XIX wieku, a przeniesionym do muzeum w latach 90. XX wieku, opowiada historię życia i gospodarowania rodziny chłopskiej, która żyła w nim w okresie 20-lecia międzywojennego. Poprzez wyposażenie i wystrój domu starano się zbudować swoisty „portret rodzinny”, w którym cechy indywidualne takie jak patriotyzm wyrażający się w dobrym gospodarowaniu i dążności do awansu społecznego przez wykształcenie są odzwierciedleniem postaw akceptowanych społecznie. Zgromadzone na wystawie przedmioty, fotografie przedstawiające członków rodziny (w tym uczestników powstania wielkopolskiego), a także książki, zeszyty i przybory szkolne jednego z synów rodziny bezpośrednio opowiadają o typowej dla Wielkopolan postawie życiowej i społecznej. Wystawa udostępniona została zwiedzającym jesienią 2013 roku. Tegoroczna edycja konkursu o nagrodę „Sybilla” okazała się przyjazna dla muzeum, gdyż spośród zgłoszonych projektów dwa zostały nagrodzone wyróżnieniem. Pierwsze wyróżnienie przyznano we właściwej kategorii projektowi badawczemu FONTES oraz wystawie „Z wiejskiego domu na uniwersytet” (autorstwa Małgorzaty Fryzy) konkurującej w kategorii wystaw etnograficznych.

Z perspektywy otrzymanych nagród — statuetek i wyróżnień działania muzealne w roku 2013 stanowią niebywały sukces dla muzeum a przede wszystkim dla jego pracowników, realizatorów wspomnianych wyżej zadań.